

تفاسیر شیعه در قرن چهاردهم هجری

بایک نگرش کلی و عمومی می‌توان قرن چهاردهم هجری را قرن قرآن و عصر تفاسیر آن نامگذاری نمود، چون در این عصر فرخنده و مبارک، تفاسیر متنوع و متعددی در جهان اسلام به ویژه در دنیای وسیع تشیع بوجود آمده‌اند که تا آن روز کمتر سابقه داشته است، و برخی از آنها آنچنان درخشیده‌اند که جهانی و جاودانی و پرتوافکن گشته‌اند و به اغلب زبانهای زنده دنیا ترجمه و انتقال پیدا کرده‌اند، و دقیقاً می‌توان گفت تفسیر به مفهوم واقعی که بیانگر پیامهای الهی و آرمانهای معنوی مورد لزوم بشر بوده باشد با چنین معیارها و الگوها قابل تبیین و تأمین می‌باشد، نه تنها با تشریح الفاظ و لغات قرآن و غرائب ادبی و تطبیق آن با ادب عربی و بس که آن نوع تفسیر جز تشریح ادبیات عرب چیز دیگری نخواهد بود.

آیا این تیراز وسیع میلیونی و حضور قرآن در صحنه معلول و فور عوامل چاپ و نشر بوده است؟

آیا به علت نوامیدی و یأس از مکاتب و مسلکهای نوآور بشری و سیاسی و اجتماعی و روآوری به یک مکتب ثابت و اصیل الهی غیر متغیر و استوار بوده است؟ و آیا تغییراتی در روند تفاسیر و تنوع مطالب آنها و نزدیک شدن آنها با افق دید قرآنی بوده است؟ یا اینکه سرعت ارتباطات جهانی عامل و خلاق این گرایش بوده است؟ امکان دارد هر کدام از این عوامل نقشی را ایفاء کرده باشد، که در این نگارش اجمالی نمی‌توان به علل آنها به تفصیل رسیدگی نمود، ولی باتوفیق الهی در جای دیگر و فرصتی مناسب تر بررسی خواهد شد، اکنون فقط به شمارش لیست اسامی می‌پردازیم و تشریح و تفصیل آنها را از کتاب طبقات مفسران شیعه می‌توان انتظار داشت که با فضل

الهی مجلد سوم آن در دست نشر قرار دارد:

دهه اول:

- ۱- مصباح المفسرین شیروانی ۱۳۰۱ هـ.ق.
- ۲- تفسیر منبع الکرامه زنوزی خوئی ۱۳۰۱ هـ.ق
- ۳- تفسیر شیخ بهاء الله هندی ۱۳۰۱ هـ.ق
- ۴- تفسیر شیخ سلیمان تنکابنی ۱۳۰۲ هـ.ق
- ۵- تفسیر میرزا محمد علی قراجه داغی ۱۳۰۶ هـ.ق
- ۶- حاشیه ابروانی بر تفسیر بیضاوی ۱۳۰۶ هـ.ق
- ۷- تفسیر ملا خوئی قزوینی ۱۳۰۷ هـ.ق
- ۸- تفسیر شیخ محمد حسین اصفهانی ۱۳۰۸ هـ.ق
- ۹- تفسیر حاشیه صافی ملا خوئی قزوینی ۱۳۰۸ هـ.ق
- ۱۰- تفسیر عبدالکریم بن عبدالله ۱۳۰۸ هـ.ق
- ۱۱- تفسیر سوره یس قراجه داغی ۱۳۱۰ هـ.ق
- ۱۲- تفسیر شیخ الاسلام حاج میرزا محمود تبریزی ۱۳۱۰ هـ.
- ۱۳- لوامع التنزیل و سواطع الالهام ۱۳۱۰ هـ.

دهه دوم:

- ۱۴- تفسیر شیخ محمد حسین قائینی ۱۳۱۲ هـ.ق
- ۱۵- تفسیر سوره آل عمران بختیاری (الذریعه، ج ۴، ص ۳۳۴) ۱۳۱۲ هـ.ق
- ۱۶- تفسیر مقتضیات الذر لاریجانی ۱۳۱۲ هـ.ق
- ۱۷- تفسیر مولی محمد بروجردی همدانی ۱۳۱۳ هـ.ق
- ۱۸- تفسیر حاج میرزا موسی صاحب اوثق الوسائل ۱۳۱۳ هـ.ق
- ۱۹- غریب القرآن علی بن صدر نجفی ۱۳۱۴ هـ.ق
- ۲۰- تفسیر آیات الاحکام ملا علی استرآبادی ۱۳۱۵ هـ.ق

طبقات مفسران شيعه..... ٣٧

- ٢١- تفسير حاج شيخ محمد ابراهيم كلباسى..... ١٣١٥هـ ق
٢٢- تفسير حاج شيخ على شريعتمدار استرآبادى..... ١٣١٥هـ ق
٢٣- تفسير الوجه الوسيم قاضى صنعانى (زيدى)..... ١٣١٦هـ ق
٢٤- تفسير حاج ميرزا حسن نعمت اللهى..... ١٣١٦هـ ق
٢٥- تفسير و ترجمه سيرجانى..... ١٣١٨هـ ق
٢٦- تفسير حاج آقا باقر بروجردى..... ١٣٢٠هـ ق

دهه سوم:

- ٢٧- انوار البصائر شيخ حسن بن محمد..... ١٣٢٢هـ
٢٨- تفسير كشف الحقائق..... ١٣٢٢هـ
٢٩- تفسير زنجانى..... ١٣٢٢هـ
٣٠- توضيح الآيات كاشانى..... ١٣٢١هـ ق
٣١- تفسير حاج ميرزا على اصغر قائمى..... ١٣٢٥هـ
٣٢- تفسير ناسخ التفاسير و ناصر النجارين..... ١٣٢٥هـ
٣٣- تفسير النبذة الغراء الموضحة حستينى..... ١٣٢٦هـ
٣٤- تفسير سلطان محمد تفابادى..... ١٣٢٧هـ
٣٥- تفسير شيخ عمران خفاجى نجفى..... ١٣٢٨هـ
٣٦- تفسير علم الهدى رضوى كاشانى..... ١٣٣٠هـ ق
٣٧- افضل التفاسير..... ١٣٣٠هـ ق

دهه چهارم:

- ٣٨- تفسير علم الهدى رضوى كاشانى..... ١٣٣٠هـ
٣٩- افضل التفاسير غلامحسين افضل الملك..... ١٣٣٠هـ
٤٠- تفسير آية نور محمد هادى امين..... ١٣٢١هـ ق

۳۸.....مکتب اسلام - سال ۳۴ - شماره ۱

- ۴۱- کشف الحقائق عن نکت الآيات والدقائق باکوئی..... ۱۳۲۲هـ ق
۴۲- تفسیر سوره لقمان و یوسف محمد باقر کمره ای..... ۱۳۲۳هـ ق
۴۳- لوامع التنزیل و سواطع التأویل لاهوری..... ۱۳۲۴هـ ق
۴۴- تفسیر شیخ علی اکبر تربتی..... ۱۳۳۱هـ
۴۵- تأویل الایات نجفی اصفهانی..... ۱۳۳۲هـ
۴۶- تفسیر قرآن خوانساری..... ۱۳۳۳هـ
۴۷- تفسیر صفآبادی..... ۱۳۳۳هـ
۴۸- تفسیر آقا فتحعلی زنجانی..... ۱۳۳۸هـ
۴۹- تفسیر زنگی پور هندی..... ۱۳۳۹هـ
۵۰- تفسیر میرزا فیضعلی ملاباشی..... ۱۳۳۹هـ
۵۱- تفسیر البلاغ المبین..... ۱۳۳۹هـ
۵۲- تفسیر صدوقی اربیلی..... ۱۳۴۰هـ
۵۳- تفسیر سید اعجاز حسینی هندی..... ۱۳۴۰هـ

مركز تحقیقات کلام و تفسیر دهه پنجم:

- ۵۴- تفسیر البلاغ المبین هندی..... ۱۳۴۲هـ
۵۵- تفسیر القرآن الکریم قاسمی ضحیانی (زیدی)..... ۱۳۴۳هـ
۵۷- تفسیر الانوار الصادقة..... ۱۳۴۳هـ
۵۸- تفسیر مقتنیات الدرر بهشتی..... ۱۳۴۳هـ
۵۹- تفسیر سیدعلی تقی نقوی..... ۱۳۴۳هـ
۶۰- فتح الرحمان سید فیض الله حسینی..... ۱۳۴۶هـ
۶۱- تفسیر مولی محمد بروجرودی..... ۱۳۴۶هـ
۶۲- تفسیر عمه جزء عزجانی زاده

دهه ششم:

- ۶۳- تعلیقه کشف الاسرار میبدی ۱۳۵۱ هـ
 ۶۴- تفسیر الدرّ النظیم همدانی ۱۳۵۱ هـ
 ۶۵- تفسیر آیات الاحکام رضوی ۱۳۵۲ هـ
 ۶۶- آلاء الرحمن شیخ محمد جواد بلاغی ۱۳۵۲ هـ
 ۶۷- تفسیر دیوان دین نوبخت ۱۳۵۳ هـ
 ۶۸- تفسیر آیه الكرسی توتونچی ۱۳۵۳ هـ
 ۶۹- قانون تفسیر دزفولی ۱۳۵۴ هـ
 ۷۰- تفسیر سوره حمد شبستری ۱۳۵۵ هـ
 ۷۱- سنتهای تاریخ در قرآن صدر ۱۳۶۰ هـ

دهه هفتم:

- ۷۲- تفسیر ظهور ۱۳۶۳ هـ
 ۷۳- تاریخ التفاسیر عصار ۱۳۵۶ هـ
 ۷۴- انوار التنزیل ۱۳۵۵ هـ
 ۷۵- تفسیر شیخ حسن هندی ۱۳۵۶ هـ
 ۷۶- تفاسیر شیخ ابراهیم نهاوندی ۱۳۵۷ هـ
 ۷۷- تفسیر شاه آبادی ۱۳۶۰ هـ
 ۷۸- تفسیر جاودان ۱۳ هـ
 ۷۰- تفسیر سید محمد مولائی ۱۳۶۲ هـ
 ۸۰- تفسیر سنگلجکی ۱۳۶۰ هـ
 ۸۱- تفسیر مخزن العرفان ۱۳۶۱ هـ
 ۸۲- تفسیر سوره یوسف اشراقی ۱۳۶۷ هـ
 ۸۳- منتخب التفاسیر قمشه ای ۱۳۶۶ هـ
 ۸۴- تفسیر سید ریحان الله یزدی ۱۳۶۳ هـ

۸۵ - تفسیر روان جاوید ۱۳۷۰ هـ

دهه هشتم:

- ۸۶ - تفسیر نفحات الانس محدث نهاوندی ۱۳۷۱ هـ
- ۸۷ - تفسیر بجستانی خراسانی ۱۳۷۱ هـ
- ۸۸ - تفسیر سردار کابلی ۱۳۷۲ هـ ق
- ۸۹ - تفسیر نویری ۱۳۷۳ هـ
- ۹۰ - تفسیر حاشیه بر آیات الاحکام ۱۳۷۵ هـ
- ۹۱ - تفسیر جامع سید ابراهیم بروجردی ۱۳۷۵ هـ
- ۹۲ - تفسیر اثنی عشری (۱۲ جلد) ۱۳۸۰ هـ
- ۹۳ - تفسیر القرآن شیخ محمد علی اردویادی ۱۳۸۰ هـ ق
- ۹۴ - تفسیر اردویادی ۱۳۸۰ هـ
- ۹۵ - تفسیر مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن مستنبط ۱۳۸۱ هـ
- ۹۶ - تفسیر هدی و شفا خالصی زاده ۱۳۸۳ هـ
- ۹۷ - ترجمه و تفسیر مجمع البیان دکتر مفتاح ۱۳۸۴ هـ
- ۹۸ - حجة التفاسیر عبدالحجة بلاغی ۱۳۸۵ هـ
- ۹۹ - محاضرات فی تفسیر القرآن ۱۳۸۹ هـ
- ۱۰۰ - المدخل الی التفسیر الموضوعی سید محمد باقر ابطحی ۱۳۸۹ هـ ق

دهه نهم:

- ۱۰۱ - تفسیر اطیب البیان طیب ۱۳۹۰ هـ
- ۱۰۲ - تفسیر احکام و اعلام خزائلی ۱۳۹۲ هـ
- ۱۰۳ - نثر طوبی شعرائی ۱۳۹۳ هـ
- ۱۰۴ - تفسیر فاتحة الكتاب علامه امینی ۱۳۹۴ هـ
- ۱۰۵ - تفسیر احکام القرآن برقی ۱۳۹۴ هـ

- ۱۰۶- تفسیر قرآن و قیامت ضیاء آبادی ۱۳۹۸هـ
- ۱۰۷- تفسیر البیان مولازاده اشکوری ۱۳۹۹هـ
- ۱۰۸- تفسیر المؤمنون سید قاسم شبر..... ۱۳۹۹هـ
- ۱۰۹- تفاسیرالکاشف والمبین شیخ محمد جواد مغنیه..... ۱۳۹۹هـ
- ۱۱۰- تفسیر سوره حمد و بقره راشد ۱۳۹۹هـ
- ۱۱۱- تفسیر پرتوی از قرآن آیه الله طالقانی (۶جلد)..... ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۲- تفسیر آیه الله سید مصطفی خمینی ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۳- تفسیر نوین محمد تقی شریعتی..... ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۴- تفسیر میرزا علی اکبر محمد تبریزی..... ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۵- تفسیر کیوان عباسعلی (۴جلد) ۱۴۰۰هـ ق
- ۱۱۶- تفاسیر قاموس قرآن واحسن الحدیث سیدعلی اکبر قرشی..... ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۷- تفسیر فیض الاسلام اصفهانی (۳جلد)..... ۱۴۰۰هـ
- ۱۱۸- تفسیر المیزان علامه طباطبائی (۲۰جلد)..... ۱۴۰۰هـ

درخاتمه بدینوسیله از فضلاء و دانشمندان و عاشقان معارف قرآنی درخواست می شود اطلاعات مربوط به تفاسیر قرآن مجید خود را با نشانی مجله در اختیار نویسنده این مقالات قرار دهند تا به نام خود آنان در مجموعه طبقات مفسران تفاسیر شیعه که در جریان چاپ آن دارند، گنجانده شود بلکه بتوانیم این میراث ارزشمند قرآنی شیعه را هرچه پربارتر و شکوفاتر در جدول تاریخی ایام ثبت نمائیم. سربلندی مسلمین ونشر احکام قرآن را از خداوند متعال مسألت می داریم.

با تشکر